

зації, а обробка таких оцінок дозволяє визначити перелік ризиків з найвищою ймовірністю.

Ефективність методу мозкового штурму досягається через розмежування стадій інтенсивного генерування ідей та суджень стосовно ризиків чи їх наслідків для економічної безпеки та стадії аналізу отриманих оцінок.

Застосування методу Дельфі передбачає відсутність обговорень з досліджуваних питань економічної безпеки та формування оціночних суджень незалежними експертами та може проводитись анонімно. Це дозволяє уникати тиску лідера чи більшості в групі обговорення на індивідуальні оцінки експертів.

Результатами застосування методів експертних оцінок може бути формування інтегральних оцінок ризиків чи їх наслідків для економічної безпеки та формування діапазону ймовірності настання таких ризиків. Методи математичної обробки та графічного представлення результатів дозволяють формувати відповідну інформаційно-аналітичну базу для прийняття рішень стосовно оцінок рівня економічної безпеки держави.

Сучасні технічні та програмні ресурси дозволяють формувати ґрунтовну інформаційну базу та методики оцінки практично усіх аспектів економічного розвитку держави та впливу різних чинників, викликів та загроз на рівень її економічної та національної безпеки.

РОЗДІЛ 2.

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

2.1. Механізми забезпечення національних економічних інтересів

Становлення загально визнаної теорії національної безпеки, теоретико-методологічних засад регулювання розвитку економічної безпеки України включає фундаментальне обґрунтування державної політики та аналіз ефективних напрямків та механізмів її державного регулювання, спрямованих на захист інтересів регіонів та країни. Є всі підстави

стверджувати, що накопичений потенціал загроз внутрішнього й зовнішнього характеру досяг такого рівня, за якого без розробки та впровадження цілеспрямованої системної політики захисту національних економічних інтересів на порядку денному може постати питання про існування України не як цілісної, суверенної держави, а як «failed state».

Розгляд механізму державного регулювання та управління економічною безпекою обумовлює необхідність уточнення змісту поняття “механізм”, розкриття його структури в контексті економічної безпеки.

Дослідженню й розвитку загальної теорії та практики формування й функціонування механізмів державного регулювання економічної безпеки відводилось значне місце в працях багатьох відомих українських та зарубіжних учених, зокрема: В. М. Геєця, В. А. Ільяшенко, В. І. Мунтіяна, О. Ф. Новікової, В. Л. Пілюшенко, О. С. Поважного, Г. П. Ситника, В. Т. Шлемко. Значним внеском у розвиток науки державного регулювання й забезпечення економічної безпеки є праці сучасних українських учених

Це вже більше не уряд, обраний народом, з народу і в інтересах народу. Це уряд, створений корпораціями і діє на користь корпорацій.

(Ратерфорд Берчард Хейс, 19-й Президент США в 1877-1881 рр.).

В. Ю. Богдановича, О. С. Власюка, В. О. Косевцова, В. А. Ліпкана, В. А. Предборського та ін.

Державне регулювання економіки в умовах ринкового господарства – це система комплексних та взаємопов'язаних заходів законодавчого, виконавчого та контрольного характеру, здійснюваних державними органами та громадськими організаціями з метою стабілізації та пристосування існуючої соціально-економічної системи до змінних умов.

У науковій літературі терміни “механізм управління” та “механізм регулювання” є досить широко вживаними, однак їх зміст і структуру науковці і практики трактують по-різному. Базовим елементом термінів “механізм державного управління” та “механізм державного регулювання” є поняття самого механізму. Механізми бувають різні за конструкцією і призначенням, становлять основу більшості машин, приладів та пристроїв.

В економічній науці поняття “механізм” вживається у переносному значенні і означає “внутрішню будову, систему”. Найімовірніше, цей термін запозичено із природничих і технічних наук. “Механізм” із грецької мови перекладається як “зброя, машина” і сьогодні має такі основні значення:

- пристрій для передачі й перетворення рухів, у якому рух одного або декількох елементів викликає певні рухи решти;
- внутрішній пристрій, внутрішня будова машини, устаткування;
- сукупність станів і процесів, із яких складається будь-яке фізичне, хімічне, фізіологічне, економічне, психологічне явище;
- система, пристрій, спосіб, що визначають порядок певного виду діяльності [65].

Уточнити зміст поняття “механізм” допомагає упорядкування механізмів регулювання та управління як взаємопов'язаних елементів, що забезпечують діяльність організаційної системи (Додаток А, Таблиця А.2).

З Таблиці А.2. видно, що в системі управління **механізм державного регулювання** – це сукупність функцій, етапів і послідовних процедур регуляторного впливу на організаційну систему, що супроводжується досягненням певного результату цього впливу, який може бути зіставлений з індикаторами-показниками для визначення рівня досягнення управлінських (програмних) цілей функціонування системи. Механізм управління можна подати тепер як сукупність функціонально-процесних складових організаційної системи, що визначають комплекс управлінських (адміністративних) дій стосовно планування досягнення цілі або взагалі ряду стратегічних і програмних цілей (“дерева цілей”), організації самої системи для прямого або непрямого регулювання, визначення за результативністю досягнення поставлених завдань. Механізм управління – це складна управлінська категорія. Аналіз літератури стосовно

трактування цього терміна різними авторами подано у Додатку А, Таблиця А.3.

Аналіз наведених у Таблиці А.3 визначень дає змогу зробити висновок проте, що **механізм державного управління** – це система, що призначена для практичного здійснення державного управління та досягнення поставлених цілей, яка має певну структуру, методи, важелі, інструменти впливу на об'єкт управління з відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням.

Загалом, усі наявні механізми управління можна поділити на три типи: механізми-зряддя (інструменти), механізми-системи (набір взаємопов'язаних елементів) та механізми-процеси (послідовність певних перетворень). Залежно від того, які саме проблеми і як вирішуються із застосуванням конкретного державного механізму управління, він може бути складним (комплексним) і включати в себе декілька самостійних механізмів.

Комплексний механізм державного управління може складатися із таких видів механізмів:

- економічного (механізми державного управління банківською, грошово-валютною, інвестиційною, інноваційною, кредитною, податковою, страховою діяльністю тощо);
- мотиваційного (сукупність командно-адміністративних та соціально-економічних стимулів, що спонукають державних службовців до високоефективної роботи та організаційні структури, а також результати їх функціонування);
- політичного (механізми формування економічної, соціальної, фінансової, промислової політики тощо);
- правового (нормативно-правове забезпечення: закони і постанови Верховної Ради України, укази Президента, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, а також методичні рекомендації та інструкції тощо) [66].

Механізми державного регулювання економічної безпеки включає механізм формування та реалізації економічної безпеки.

Механізм формування економічної безпеки передбачає виявлення сукупності структурних елементів системи безпеки (інтересів, загроз безпеці та їх причин); визначення їхнього місця в системах національної безпеки державного та регіонального управління; створення теоретичних основ управління економічною безпекою; оцінку стану й можливостей державного та регіонального регулювання щодо забезпечення безпеки.

Механізм реалізації економічної безпеки окреслює процес формування комплексу організаційно-управлінських заходів щодо створення умов реалізації основних положень Стратегії національної безпеки; передбачає розробку напрямів удосконалення концептуальної, законодав-